

Els mítics veïns de Jordi Magraner

La comunitat en què es movia l'investigador Jordi Magraner és una de les més desconegudes del planeta. Són els kalash, es mantenen sense islamitzar en una zona on Al·là és venerat amb insistència, i el seu aspecte físic és molt proper a l'uropeu. És per això i perquè Alexandre el Gran va passar-hi a prop, que alguns han aventurat que els kalash són fills d'aquest polític i militar macedoni i els seus soldats.

Escola a Rumbur, a la vall del mateix nom, en que nois i noies kalash comparteixen ensenyament, cosa poc habitual, tant al Pakistan com a l'Afganistan.

Les valls altíssimes de Kalash, al districte de Chitral, al nord-oest de Pakistan, no són insòlites solament pel fet que Jordi Magraner hi hagués recollit testimonis oculars de l'home de les neus. En aquesta part de l'Hindu Kush hi viuen els darrers politeistes de l'Àsia Central, els kalash o kafirs negres, amb qui Magraner hi tenia una gran relació. N'hi ha tres mil i viuen a les valls de Rumbur, Birir i Bumburet. Aquesta darrera, la menys aïllada, és a 40 km o un dia de viatge de la ciutat de Chitral.

L'aspecte físic dels kalash també els diferencia de les ètnies dels voltants, ja que són molt similars als europeus, i fins i tot hi ha qui diu detectar-hi perfils grecs. Aquesta observació, més el sistema de deïtats kalash, es presenta com la confirmació palpable de la pretesa he-

rència genètica d'Alexandre el Gran i els seus exèrcits. Però, si bé és cert que el militar i polític macedoni va passar prop d'aquestes terres vora el 327 aC, no hi ha cap prova que confirmi que va visitar les tres valls dels kalash.

De totes maneres els hereus oficials d'Alexandre el Gran, l'estat grec, sí que donen per bona la llegenda, o si més no els fa certa gràcia, o mala consciència, la mítica d'aquests pretesos parents, com reflecteixen les ajudes econòmiques que hi han destinat per muntar escoles i altres equipaments. O també els viatges a la "terra mare" que han pagat a les líders de la comunitat kalash. Perquè aquesta és una altra diferència dels kalash, el predomini de l'article femení d'aquest matriarcat sense vels, en una regió on moltes dones viuen en el més estricte anonim.

Les dones són les que organitzen la vida a la societat kalash. Els seus trets físics, com els dels homes kalash, són molt diferenciats dels dels seus veïns.

Els kalash són un matriarcat, però només a 40 km, a Chitral, les dones ja van tapades i es veuen poc pels carrers

I encara una altra característica que els fa radicalment diferents dels seus veïns: produeixen i consumeixen vi i aiguardent. I fins fa relativament poc encara deixaven els seus morts, abillats de joies, dins de taüts oberts, a la part baixa de les valls. Però la presència de lladres afganesos i pakistanesos els va fer canviar de ritual i enterrar els seus morts.

Infidels. Es creu que l'origen d'aquest poble és de fa dos milers d'anys, quan

diverses tribus indoàries es van establir a la zona de Kalash i sud de Chitral i també en una zona del nord-est de l'actual Afganistan, que va passar a ser coneguda com Kafiristan. Estaven dividits entre els kafirs rojos i els negres, una diferència de colors que correspon a la vestimenta de les dones i que pràcticament els divideix segons si viuen a l'Afganistan o a Pakistan, respectivament.

El 1895 l'emir afganès va obligar els seus kafirs a convertir-se a l'islam, i va batejar la zona sota el seu domini com Nuristan ("terra de la llum"). La llengua, però, la van conservar. Per contra, els kafirs negres, dins del regne de Chitral, es van salvar de la islamització: d'una banda, perquè el corrent que predomina a la zona és l'israelita, tradicionalment moderat, i, de l'altra, per la presència britànica. Tanmateix, convé recordar que la conquesta britànica a Chitral donà fama a dues grans icones angleses: d'una banda, els soldats *gurkas*, i, de l'altra, un fins aleshores desconegut Winston Churchill, que narrà l'episodi en un llibre.

Pakistan, un cop independent, es va fer càrrec, amb mà de ferro, de Chitral, tot i que el 1965 l'aleshores president dels EUA, Lyndon B. Johnson, va arribar a estudiar la possibilitat d'aconseguir-los un cert estatus independent, sobretot per la seva situació de mirador privilegiat respecte a la Rússia soviètica.

Els kalash han aconseguit mantenir els seus trets d'identitat fins avui, però no amb pocs esforços. El Govern pakistanès havia convertit la zona en un lloc d'interès turístic, com es pot veure en les desenes d'hotels que hi ha en aquestes valls i que no sols eren ocupats pel turista autòcton, sinó també pels hippies que buscaven la pau interior entre una societat preislàmica. Avui, però, la majoria d'aquests establiments són buits. També hi ha hagut diverses disputes legals entre pakistanesos i kalash sobre la propietat de la terra, un tema molt delicat per a una població que encara té deïtats molt lligades a la natura. Per exemple, hi ha el déu Sajior, dels pastors i ramats; el déu Mahandeo, de les abelles; la deessa Jesak, de la llar i la família, i el déu Dezao, que és el déu creador. No va ser fins l'any 1981 que la revista *National Geographic* va recollir una de les primeres imatges de la cerimònia del Xoimus, en què, al desembre, els kalash honoren el semidéu Balomain i el canvi d'estació.

A més del control pakistanès, les valls Kalash també han patit el trànsit per les seves terres de mujahidins i d'armes que entraven i sortien de l'Afganistan, tant en l'època soviètica com en la talibana.

Malgrat la pressió musulmana i la resta de dificultats d'un poble petit amb identitat pròpia davant un estat amb cultura i valors diferents, i un món en ràpida globalització, els kalash, o més aviat els kafirs en general, estan, però, en la retina occidental molt més que no ens pensem. I si no, d'on creieu que li va venir la idea a John Huston quan va fer aquella memorable pel·lícula —basada en un conte de Rudyard Kipling—, *L'home que va voler ser rei*, amb Michael Caine i Sean Connery, en què aquest darrer es presentava com la reencarnació d'Alexandre el Gran?

Oriol Cortacans